

Aan: Begeleidingsgroep weerbaarheid
Van: Hans Foekens, programmadirecteur weerbaarheid (directeur Risicobeheersing)
Datum: 26 juni 2025
Onderwerp: Verkenning regionale aanpak weerbaarheid

Inleiding

Het Algemeen Bestuur Veiligheidsregio Groningen heeft op 4 april 2025 gesproken over weerbaarheid en veerkracht. Het bestuur benadrukt dat het van belang is onderscheid te maken in het organiseren van maatschappelijke weerbaarheid, de continuïteit van de eigen organisaties, het inrichten van noodsteunpunten en civiel-militaire samenwerking.

Het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid vereist een gecoördineerde regionale aanpak (VR en gemeenten) waarin de samenwerking tussen het Rijk, de VNG en de veiligheidsregio's wordt geborgd. Het Algemeen Bestuur vindt het van belang dat de Groninger gemeenten en veiligheidsregio Groningen gezamenlijk een werkproces opzetten met als doel:

1. Het bevorderen van samenhang tussen de Groningse initiatieven en het verkrijgen van inzicht in de doorwerking van de Rijksbrede weerbarheidsopgave op regionaal niveau;
2. Het ontwikkelen van een afgestemde aanpak, waarbij de rol- en taakverdeling tussen gemeenten, VRG en Rijk helder is en aansluit bij bestaande bestuurlijke kaders;
3. Het borgen van financiële randvoorwaarden, zodat de aanpak uitvoerbaar is binnen de beschikbare middelen.

De aanpak van weerbaarheid bevindt zich momenteel in een verkennende fase. Verschillende onderdelen, zoals landelijke financiering en het beleid rondom noodsteunpunten zijn nog in ontwikkeling. We richten ons op de thema's uit het risicoprofiel, met daarbij bijzondere aandacht voor de gevolgen van geopolitieke dreiging. Lopende activiteiten worden voortgezet en waar mogelijk verbonden aan de bredere weerbarheidsopgave.

In deze memo verkennen we de mogelijkheden voor een regionale aanpak van weerbaarheid.

Aanleiding

Het aantal rampen neemt toe door klimaatverandering en geopolitieke spanningen. Zware stormen en droogte verhogen de kans op overstromingen en natuurbranden, terwijl cyberaanvallen en militaire dreigingen kritieke infrastructuur plat kunnen leggen. De afgelopen maanden gingen vele hectares natuur in vlammen op en waren vele brandweermensen nodig om de branden onder controle te krijgen. De zorgen over het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen nemen toe en ook op zee kan het mis gaan wat tot effecten kan leiden in de Eemshaven zoals wij zelf hebben ervaren met het vrachtschip Fremantle Highway. Tegelijkertijd waarschuwen onze netbeheerders dat stroom en internet de komende jaren steeds vaker gaan uitvallen, van enkele uren tot dagen, met alle effecten van dien. Landelijk is daarom besloten om weerbaarheid centraal te stellen in het Nederlandse veiligheidsbeleid.

Eén van de dreigingen, de gevolgen van geopolitieke spanningen, heeft in het bijzonder aandacht gekregen. Dat is zichtbaar geworden in diverse initiatieven in het land, waaronder de brief van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid aan alle burgemeesters in Nederland, van 6 december 2024. In deze brief doet de Nationaal Coördinator een oproep aan alle burgemeesters om een bijdrage aan weerbaarheid te leveren. Deze brief wordt wel geduid als de "WAT" brief; een "HOE" brief wordt voor de zomer verwacht.

Samen optrekken

Het versterken van de (maatschappelijke) weerbaarheid vereist een gecoördineerde regionale aanpak (VR en gemeenten). Weerbaarheid is een collectieve opgave. In diverse documenten wordt gesproken over een “whole of society” vraagstuk. Het impliceert dat overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en individuen voor en met elkaar verantwoordelijk zijn. Ieder met een eigen verantwoordelijkheid voor het eigen aandeel en collectief voor de samenhang en het gezamenlijke belang. Dat kan alleen bereikt worden als gebruik gemaakt wordt van elkaars potentieel en door de kracht van samenwerking te benutten. Gezien de situatie neemt de VRG in opdracht van het Algemeen Bestuur het initiatief om samen met de gemeenten de gezamenlijke aanpak te begeleiden.

1. Voorstel regionale aanpak

1.1. Doel, missie en visie

Het vergroten van de (maatschappelijke) weerbaarheid van de Groningse samenleving staat centraal in de gezamenlijke inzet van de Veiligheidsregio Groningen en de Groningse gemeenten. Deze samenwerking is gebaseerd op duidelijke uitgangspunten: gezamenlijk optrekken en rolvast handelen. Door krachten te bundelen en ieders verantwoordelijkheid scherp te houden, kunnen we effectief inspelen op risico's en crises, en bouwen aan een sterkere en beter voorbereide regio.

Om de (maatschappelijke) weerbaarheid in de provincie Groningen te versterken, wordt gewerkt langs vier strategische lijnen of pijlers. Dit vormt een eerste opzet, die mogelijk nog verder wordt aangescherpt.

Pijler I	Pijler II	Pijler III	Pijler IV
Versterken Maatschappelijke Weerbaarheid	Borgen van de continuïteit van eigen organisaties	Opzetten van noodsteunpunten	Civiel-militaire samenwerking

I. Vergroten van maatschappelijke weerbaarheid

De eerste pijler richt zich op het versterken van de veerkracht binnen de samenleving.

Dit is voor VRG niet nieuw; sinds 2018 zetten we ons al in voor het versterken van de weerbaarheid en veerkracht van de Groningse samenleving via ons programma *Eerste Hulp Ben Jij* (EHBj). EHBj is enerzijds onze risicocommunicatiecampagne (zie: www.ehbj.nl), waarmee we invulling geven aan onze wettelijke taak op het gebied van risicocommunicatie. Deze website wordt verder uitgebouwd gezien de nieuwe bredere regionale weerbaarheidsopgave. Anderzijds hebben we vanuit het aardbevingsdossier geleerd dat effectieve risicocommunicatie niet eenzijdig mag zijn en dat risicobewustzijn zich niet top-down laat opleggen door de overheid. Daarom zijn we binnen EHBj al actief in gesprek met inwoners, voortbouwend op de lessen die we uit het aardbevingsdossier hebben getrokken.

In 2018 is, samen met de toenmalige gemeente Bedum, een grote aardbevingsoefening georganiseerd in het dorp Zuidwolde. In de aanloop daarnaartoe vonden buurtbijeenkomsten plaats met inwoners uit de omgeving. De oefening leverde waardevolle inzichten op in het belang van het versterken van zelf- en samenredzaamheid en burgerhulpverlening. Een van de belangrijkste lessen was dat hulpdiensten bij een grote ramp of crisis, zoals een zware aardbeving, niet overal direct

aanwezig kunnen zijn. In de eerste minuten zijn inwoners op zichzelf aangewezen. Het is daarom van belang dat inwoners, organisaties en bedrijven zich goed voorbereiden op noodsituaties: niet alleen om te weten wat te doen tijdens een crisis, maar vooral om risico's waar mogelijk te voorkomen.

Met deze eerste pijler in het overkoepelende programma weerbaarheid, zetten we onze activiteiten vanuit EHBJ voort. We willen de zelf- en samenredzaamheid van inwoners gezamenlijk met hen versterken door het bewustzijn van risico's te vergroten, mensen te stimuleren risico's bewust te accepteren en na te denken welke maatregelen men zelf kan nemen. Daarnaast wordt ingezet op het bevorderen van zelf- en samenredzaamheid, door inwoners en organisaties aan te zetten tot handelen en zich actief voor te bereiden op mogelijke noodsituaties. Hierbij ligt de nadruk op het voorbereiden van jezelf, je woning, je buurt en lokale organisaties op crisissituaties. Bij de gesprekken met de samenleving kunnen we gebruikmaken van de toolkit die door de NCTV beschikbaar is gesteld en van de voorbeelden voor nood- en buurtplannen die we vanuit EHBJ al hebben.

II. Borgen van de continuïteit van eigen organisaties

De tweede pijler richt zich op de bedrijfscontinuïteit van Veiligheidsregio en gemeenten. Het waarborgen van de eigen paraatheid en operationele slagkracht is belangrijk om effectief te kunnen blijven functioneren tijdens langdurige of grootschalige crises. De VRG heeft recent een beleidscontinuïteitsplan vastgesteld en is bezig met de uitwerking hiervan. Er worden vier extra kazernes uitgerust met noodstroomaggregaten die, ten behoeve van de continuïteit van brandweer- en crisisorganisatie, 72 uur operationeel kunnen zijn. In totaal zijn 5 kazernes ingericht met een noodstroomaggregaat. Elke organisatie (gemeenten en partners) is verantwoordelijk voor eigen continuïteit maar we kunnen van elkaar leren. We gebruiken hierin onze netwerkfunctie.

III. Inrichten van noodsteunpunten

De derde pijler omvat het opzetten van een robuust netwerk van noodsteunpunten. Deze opzet wordt verder uitgewerkt in afwachting van landelijke kaders. Voor de inrichting van noodsteunpunten wordt een bedrag van 35 miljoen euro beschikbaar gesteld aan de veiligheidsregio's. Eén van de uitgangspunten is dat er ruimte moet zijn voor regionale verschillen. De precieze kaders en richtlijnen voor de besteding van deze middelen vanuit het Rijk zijn echter op dit moment nog niet vastgesteld. De VRG heeft zich samen met andere regio's aangemeld als pilotregio.

IV. Civiel-militaire samenwerking

Tot slot wordt ingezet op het versterken van de civiel-militaire samenwerking. Hierbij speelt de veiligheidsregio meer een rol in de positionering richting de civiele taken van Defensie. Verdere invulling van deze pijler wordt nog verkend, in samenwerking met militaire en civiele partners. Vanuit de veiligheidsregio's zullen we ons denken moeten afstemmen op het thema militaire dreigingen. Het is daarbij belangrijk om te verkennen welke taken uit hoofddoel 3 van Defensie (militair-civiele samenwerking) (gedeeltelijk) door de veiligheidsregio's kunnen worden overgenomen, mocht hier een beroep op worden gedaan. Een dergelijke taakverschuiving vereist wel aanvullende financiering.

1.2. Rol en taken

De VRG ziet voorlopig de volgende taken voor zich (dit takenpakket is afhankelijk van landelijke ontwikkelingen en financiering en kan dus nog wijzigen):

Pijler I Versterken maatschappelijke weerbaarheid

- Opzetten en faciliteren van een regionaal platform dat overzicht biedt op initiatieven binnen de regio, en de uitwisseling van best practices mogelijk maakt.

- Coördineren en onderhouden van het netwerk dat wordt opgebouwd met gemeenten en maatschappelijke organisaties, gericht op samenwerking en kennisdeling rondom weerbaarheid.
- Ondersteunen van gemeenten met concrete hulpmiddelen (zoals gesprekstools) en ontwikkelen van initiatieven die breder in de regio toepasbaar zijn.
- Zorgdragen voor eenduidige, consistente communicatie richting inwoners, zodat informatievoorziening en bewustwording in de hele provincie gelijk en helder zijn.
- Stimuleren van risicobewustzijn en samenredzaamheid bij inwoners en organisaties door gerichte campagnes en instrumenten (zoals EHBJ).

Pijler II Borgen van continuïteit van eigen organisaties

- Versterken van de eigen bedrijfscontinuïteit van de VRG en de regionale crisisorganisatie, onder meer via het beleidscontinuïteitsplan, de uitbreiding van noodstroomvoorzieningen op kazernes en de uitwerking rondom de uitwijklocatie.
- Opbouwen van een regionaal netwerk rondom continuïteit, waarin gemeenten en maatschappelijk relevante organisaties worden betrokken.
- Stimuleren van continuïteitsorganisatie bij partners, door bewustwording te vergroten en ondersteuning te bieden via kennisdeling.

Pijler III Inrichten van noodsteunpunten

- Voorbereiden op de uitvoering van landelijke kaders voor de inrichting van noodsteunpunten, waarbij we anticiperen op de inzet van het beschikbare landelijke budget van 35 miljoen euro zodra de definitieve richtlijnen beschikbaar zijn.
- We zien dat in gemeenten al gestart wordt met het denken over de inrichting van noodsteunpunten. Vooruitlopend op de landelijke uitwerking wordt in de regio opgehaald waar de gemeenten aan denken bij het inrichten van noodsteunpunten en welke netwerken (zoals kerken, verenigingen en scholen) hiervoor kunnen worden ingezet. Als VRG richten we ons daarbij op de inzet van onze brandweerkazernes, waar de hulpverlening vanuit georganiseerd zal worden.

Pijler IV Civiel-militaire samenwerking

- Verkennen van mogelijke taakverdeling tussen Defensie en veiligheidsregio's op het gebied van militair-civiele samenwerking (hoofdtak 3 van Defensie).
- Afstemmen op landelijke kaders die op termijn duidelijk maken hoe de samenwerking verder vorm moet krijgen, met oog op benodigde middelen en capaciteit.

Rol en taken van gemeenten

Gemeenten zijn belangrijke partners in deze aanpak. Van hen wordt het volgende gevraagd:

- Aanwijzen van één aanspreekpunt per gemeente (ambtelijk liaison weerbaarheid), die kan fungeren als vast aanspreekpunt binnen de gemeente en schakelt met de VRG.
- Actief het gesprek aan te gaan met inwoners en organisaties over risico's en weerbaarheid. In eerste instantie biedt de VRG hierbij ondersteuning op aanvraag, met als doel dit op termijn op een structurele en gecoördineerde wijze vanuit de VRG en de gemeenten te organiseren.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het borgen van hun eigen continuïteit, evenals die van de gemeentelijke crisisorganisatie, met als minimale richtlijn: 72 uur zelfstandig operationeel kunnen blijven bij een verstoring of crisis.

1.3. Planning

De uitvoering van het programma zal naar verwachting meerdere jaren in beslag nemen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een doorlooptijd van enkele jaren. Doel is dat weerbaarheid en waakzaamheid aan het einde van deze periode stevig verankerd zijn in het reguliere werk van alle betrokken partijen binnen de samenleving inclusief gemeenten, maatschappelijke organisaties en de veiligheidsregio en haar directe partners.

Het jaar 2025 staat in het teken van voorbereiding en inrichting. In het najaar wordt er toegewerkt naar een integraal plan van aanpak. Naar verwachting verschijnt voor de zomer de zogenoemde 'Hoe-brief', waarin het Rijk de werkwijze en inhoudelijke kaders verder zal uitwerken. Tegelijkertijd worden ook al eerste concrete stappen gezet binnen de eerder benoemde pijlers en activiteiten, om de beweging richting betere weerbaarheid in gang te zetten. Daarnaast worden reeds lopende initiatieven voortgezet.

1.4. Organisatie

Begeleidingsgroep

Het bestuurlijk opdrachtgeverschap ligt bij het Algemeen Bestuur. De begeleiding en voorbereiding voor het Algemeen Bestuur wordt belegd bij de begeleidingsgroep weerbaarheid. De begeleidingsgroep bestaat uit burgmeester Cora-Yfke Sikkema, burgemeester Erica van Lente, gemeentesecretaris Arend Castelijns en directeur Wilma Mansveld. De uitvoering van het programma is belegd bij het kernteam (opdrachtnemer) onder leiding van de Programmadirecteur.

Programmadirecteur

Hans Foekens, directeur risicobeheersing, is de programmadirecteur. Er wordt een programmasecretaris geworven om het programma te ondersteunen.

Kernteam

De bemensing van de actie en ontwikkelijnen vindt plaats vanuit het kernteam. Het kernteam bestaat uit mensen van verschillende sectoren en afdelingen van de VRG: Michiel Roesink (vanuit Crisisbeheersing), Siske Klaassens (vanuit Brandweerzorg), Eric van den Bosch (vanuit Bedrijfsvoering), Melanie Bakema (om het programma mede op te zetten) en zal worden en aangevuld met een nog te werven programmasecretaris. Deze functionaris zal vanuit de gemeenten worden geworven om zo de aansluiting op de gemeenten goed vorm te geven.

Werkwijze, overlegstructuur, communicatie

Het kernteam buigt zich over de werkwijze en de communicatie over voortgang en resultaten. Het kernteam draagt zorg voor goede aansluiting met de reguliere overlegstructuren (Algemeen en Dagelijks Bestuur, MT VRG, kring van gemeentesecretarissen) ten behoeve van informatieverstrekking en consultatie.

Het is belangrijk op voorhand te onderkennen dat de uitvoering meebeweegt op de ontwikkelingen in het geopolitieke krachtenveld en de (regionale) samenleving. Het kernteam heeft daarom ook de vrijheid nodig mee te bewegen en steeds te bewaken of het programma "in de goede dingen blijft voorzien" of dat bijstelling nodig is. Onderdeel daarvan is ook een tijdige (bestuurlijke) opschaling om bestuurlijke verantwoording te kunnen blijven afleggen.

1.5. Financiën

Landelijk

De gesprekken over rol, taak en financiering met betrekking tot maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht worden gevoerd binnen verschillende trajecten, waaronder het veiligheidsberaad richting de veiligheidsregio's, de ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Defensie onderling en de VNG richting de gemeenten. Bij de Voorjaarsnota wordt voorgesteld vanaf 2027 € 70 miljoen toe te kennen aan het Ministerie van J&V voor Veiligheid. Het is nog niet geheel duidelijk hoe de € 70 miljoen vanaf 2027 in de voorjaarsnota voor veiligheid wordt besteed. Voorlopig is tijdens het commissiedebat 'nationale veiligheid en weerbaarheid' op 15 mei aangegeven dat 5 miljoen voor landelijke publiekscampagne is gereserveerd en van de resterende 65 miljoen is 30 miljoen voor versterking Veiligheidsregio's en 35 miljoen voor het opzetten en inrichten van noodsteunpunten. Aanvullend wordt 10 miljoen in 2025 en 20 miljoen in 2026 beschikbaar gesteld om te starten met het inrichten van initiatieven voor lokale en regionale weerbaarheid. Het is onduidelijk of, en zo ja hoeveel, is bedoeld voor de gemeentelijke steunpunten of voor de inzet van de veiligheidsregio's. Maar nogmaals, dit is voorlopig het beeld en hier wordt op dit moment over onderhandeld.

VRG

De programmadirecteur is Hans Foekens (directeur risicobeheersing). Om de programmadirecteur te ondersteunen wordt er een programmasecretaris geworven. Beoogd is om de personele inzet voor het kernteam en de uitvoering van de actie en ontwikkellijnen primair uit het eigen personeelsbestand te regelen.

Materiële kosten voor het programma zijn vooralsnog beperkt, maar kunnen voor de uitvoering van de actie en ontwikkellijnen fors oplopen. Zoals voor de inrichting van noodsteunpunten. De verwachting is dat hier door het Rijk aan wordt bijgedragen. Ook op andere gebieden zullen financiële inspanningen gevraagd worden. Denk aan het borgen van de bedrijfscontinuïteit.

1.6. Wat doen we al in het kader van weerbaarheid?

Er is landelijk nog veel onduidelijk qua reikwijdte en financiering. Maar de VRG verricht al activiteiten op het gebied van weerbaarheid en deze worden gecontinueerd. Weerbaarheid vraagt niet alleen om plannen maar juist ook om concrete maatregelen te starten zodra dat kan. Ook andere organisaties zijn daarmee bezig en gemeenten zoeken op dit thema de verbinding.

Wat doen we al?

Pijler I Maatschappelijke weerbaarheid

- Opzetten en uitvoeren van het gerichte risico-communicatiemiddel 'Eerste Hulp Ben jij' (EHBj) inclusief bewustwording noodpakket;
- Het lesprogramma Aardbevingenwijzer;
- Deelnemer aan Europees onderzoek naar passende risicocommunicatie richting kwetsbare doelgroepen;
- Implementatie van burgerhulpverlening (handboek TNO).
- Aansluiting omtrent weerbaarheid en militaire dreiging is gevonden bij de politie (SGBO), de meldkamer en omliggende regio's;
- Ontwikkelen van scenario's over - en implementeren van informatiekaarten omtrent uitval vitale processen;

Pijler II Borgen van continuïteit van eigen organisaties

- Continuïteitsplannen eigen organisatie; Inclusief de verkenning hoe brandweerposten weerbaarder kunnen worden en wat daarvoor nodig is (denk aan aggregaten) en uitwijklocatie voor de crisisorganisatie
- Bewustwording vergroten bij andere organisaties. Gericht informeren van directies en managementteams op het vraagstuk weerbaarheid en continuïteit en de betekenis daarvan voor hun organisaties. Op uitnodiging sluit de VRG aan komend jaar.

Pijler III Inrichten van noodsteunpunten

- Nog geen activiteiten maar de VRG heeft zich naast enkele andere regio's aangemeld als pilotregio.
- Via de landelijke overleggen gelobbyd dat naast de genoemde norm op inwonersaantal (1 noodsteunpunt per 5000 inwoners) aan deze norm ook wordt toegevoegd dat vanaf een aantal ha per gemeente extra noodsteunpunten worden toegevoegd.

Pijler IV Civiel-militaire samenwerking

- Realisatie van het Landelijk Crisisplan 'militaire dreiging';
- Oefenen (en evalueren) met het activeren van Host Nation Support;